

Protokół z posiedzenia Komitetu Sterującego-Monitorującego

Rządowego Programu Wspierania Rozwoju Uniwersytetów Ludowych na lata 2020-2030 w dniu 13.06.2025 r.

W dniu 13 czerwca 2025 r. odbyło się zdalne posiedzenie Komitetu Sterującego-Monitorującego (dalej „Komitetu”) Rządowego Programu Wspierania Rozwoju Uniwersytetów Ludowych na lata 2020-2030 (dalej „RPWRUL”), za pomocą platformy Microsoft Teams.

Celem spotkania było:

- omówienie Regulaminu konkursu RPWRUL - Edycja 2025 oraz omówienie uwag z konsultacji społecznych do Regulaminu;
- przyjęcie projektu Regulaminu konkursu na rok 2025 przez KSM RPWRUL.

W posiedzeniu wzięły udział następujące osoby:

- **Magdalena Zaraś** – Zastępczyni Dyrektora Departamentu Społeczeństwa Obywatelskiego KPRM, przewodnicząca KSM
- **Magdalena Stawarz** – Radczyni Szefa KPRM, Departament Społeczeństwa Obywatelskiego
- **Piotr Mierecki** – Radca Szefa KPRM, Biuro Kadr i Rozwoju Zawodowego
- **Edyta Salnikow** – Prezeska Zarządu Bieszczadzkiego Uniwersytetu Ludowego
- **Jakub Mincewicz** – Prezes Zarządu Ogólnopolskiej Sieci Uniwersytetów Ludowych
- **Michał Braun** – Dyrektor Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
- **Adela Gąsiorowska** – Zastępczyni Dyrektora NIW-CRSO
- **Łukasz Ofiara** – Kierownik Biura Programów Tematycznych NIW-CRSO
- **Katarzyna Ostrowska** – Starszy specjalista, Biuro Programów Tematycznych NIW-CRSO

Posiedzenie otworzył **Pan Łukasz Ofiara**, który powitał członków Komitetu i przedstawił porządek obrad.

Następnie przeszedł do omówienia prezentacji dotyczącej realizacji Rządowego Programu Wspierania Rozwoju Uniwersytetów Ludowych na lata 2020–2030.

Prezentacja przedstawiała m.in. liczbę organizacji oraz kwoty dotacji w podziale na priorytety, przebieg konsultacji społecznych, a także alokację środków finansowych. **Pan Łukasz** podkreślił, że wpłynęło wiele uwag i propozycji zmian zarówno do Programu, jak i Regulaminu RPWRUL.

Po zakończeniu prezentacji, **Pan Łukasz Ofiara** przedstawił tabelę z propozycjami zmian z konsultacji społecznych. Konsultacje społeczne były przeprowadzane dwuetapowo. Pierwszy etap polegał na udzieleniu odpowiedzi przez organizacje na trzynaście pytań, natomiast drugi etap konsultacji był to zjazd dwudniowy podczas, którego celem było zebranie opinii i rekomendacji dotyczących przyszłego kształtu Programu. Prezentowana przez Pana Łukasza tabela zawierała również uwagi zgłoszone przez nieobecnego podczas posiedzenia członka Komitetu Pana Jacka Kwiatkowskiego.

Następnie **Pani Edyta Salnikow** zaproponowała, aby omówić Program punkt po punkcie, wraz z proponowanymi zmianami. Propozycja została przyjęta przez pozostałych członków Komitetu. W pierwszej kolejności omówiono zapis dotyczący definicji Uniwersytetów Ludowych. **Pan Jacek Kwiatkowski** zaproponował zmianę zapisu definicji: „co najmniej 3-miesięczne i/lub kursy z sesjami internatowymi”.

Pan Łukasz Ofiara otworzył dyskusję. Jako pierwszy w dyskusji głos zabrał **Pan Jakub Mincewicz**, który zaproponował pozostawienie kursów w formie 5-miesięcznej, przy czym zaznaczył konieczność wskazania minimalnej liczby np. 180 godzin. Jednocześnie wyraził poparcie dla możliwości prowadzenia kursów zarówno z internatem, jak i bez internatu.

Następnie głos zabrała **Pani Edyta Salnikow**, która zaproponowała obniżenie wieku odbiorców z 18+ do 16+. Wskazała również na konieczność doprecyzowania liczby godzin kursów, z zastrzeżeniem, że ich wymiar powinien być mniejszy niż proponowany przez **Pana Jakuba Mincewicza**. Odnosząc się do formuły internatowej, zaznaczyła, że nie wszystkie Uniwersytety Ludowe dysponują taką infrastrukturą. Zjazdy powinny mieć formę wyjazdową, co sprzyja budowaniu więzi społecznych. Zwróciła uwagę na przykład Bieszczadzkiego UL czy placówki w Woli Sękowej, których działalność wykracza poza lokalność. Zdaniem **Pani Edyty** oferta Uniwersytetów Ludowych powinna być zróżnicowana i elastyczna.

Do tej wypowiedzi odniósł się **Pan Michał Braun**. Wyraził wątpliwości co do uwzględniania grupy 16+

jako głównej grupy docelowej, wskazując, że działania dla młodzieży realizowane są już w ramach innych Programów NIW. **Pan Michał** zaznaczył, że należy unikać dublowania działań i zbytniego rozdrobnienia środków finansowych. Dodał również, że wsparcie infrastrukturalne powinno być kierowane wyłącznie do organizacji, które rzeczywiście nie dysponują odpowiednim zapleczem lokalowym. **Pan Jakub Mincewicz** odniósł się do wcześniejszej wypowiedzi odnośnie długości kursów, podkreślając, że 120 godzin w ciągu trzech miesięcy to niewielkie obciążenie dla Uniwersytetów Ludowych i nie powinno stanowić bariery. **Pani Edyta Salnikow** odniosła się ponownie do kwestii wieku odbiorców, wyrażając zgodę z **Panem Michałem Braunem**, że należy zachować ostrożność w rozszerzaniu grupy wiekowej. W zakresie infrastruktury uznała, że jest ona potrzebna tam, gdzie uniwersytety nie prowadzą działań we własnej siedzibie

Pan Łukasz Ofiara podsumował tę część dyskusji, proponując dwa warianty rozwiązania: szczegółowe zapisy dotyczące liczby godzin pozostawić na poziomie regulaminu lub ustalić kompromisowy przedział między propozycjami **Pani Edyty Salnikow** i **Pana Jakuba Mincewicza**. Propozycję kompromisu poparł **Pan Piotr Mierecki**, wskazując jako rozsądną ilość 140 godzin. Ustalono, że zapis ten zostanie uwzględniony w Regulaminie

Pan Łukasz Ofiara zaprezentował kolejny punkt z tabeli konsultacyjnej – „Uniwersytety Ludowe w Polsce stan obecny”.

Następnie **Pan Łukasz** otworzył dyskusję. Jako pierwszy głos zabrał **Pan Jakub Mincewicz**, który przedstawił zasady przystępowania do sieci UL i zaznaczył, że dane zawarte w Programie wymagają aktualizacji. **Pani Edyta Salnikow** zwróciła uwagę, że poza siecią OSUL funkcjonują także niezależne UL. **Pani Edyta** zasugerowała konieczność zdefiniowania, kto może być uznany za Uniwersytet Ludowy. **Pan Piotr Mierecki** podkreślił, że potrzebne jest kompleksowe zestawienie funkcjonujących UL. Zaproponował rozszerzenie zapisów Programu i przekazanie uwag do jego redakcji. **Pan Jakub Mincewicz** zaproponował, że zaktualizuje dane odnośnie Uniwersytetów Ludowych w Polsce oraz poprosi **Panią Elżbietę Gniazdowską**, Prezeskę Zarządu Krajowego TUL o wsparcie w tym zakresie.

Pan Łukasz Ofiara przystąpił do omówienia kolejnego punktu z tabeli - celów Programu. Przedstawił zaproponowane zmiany przez **Pana Jacka Kwiatkowskiego** dotyczące głównego celu Programu oraz: upowszechniania idei uczenia się przez całe życie **jako integralnej części polityki społecznej i reintegracji zawodowej**, kultywowania wartości kulturowych i tożsamości lokalnej **oraz wspierania kultury**

wysokiej na obszarach wiejskich i małomiasteczkowych, rozwoju duchowego, osobistego i społecznego uczestników oraz rozwoju kompetencji interpersonalnych i komunikacyjnych, wymiany wiedzy i współpracy międzysektorowej, promowania aktywności społecznej i obywatelskiej oraz edukacji obywatelskiej **standaryzacji działania Uniwersytetów Ludowych**.

Pan Łukasz Ofiara otworzył dyskusję, w której głos zabrali: **Pan Jakub Mincewicz**, **Pani Edyta Salnikow**, **Pan Piotr Mierecki**, **Pan Michał Braun** oraz **Pani Adela Gąsiorowska**. Wszystkie uwagi zostały odnotowane w tabeli z konsultacji stanowiącej załącznik do protokołu.

Pan Łukasz Ofiara omówił kolejny punkt z tabeli: główne cele Programu. **Pan Łukasz** zaznaczył, że zarówno Program w wersji pierwotnej jak i obecnej wskazuje, że są to pośrednie cele szczegółowe. Celem NIW nie jest sam rozwój Uniwersytetów Ludowych, lecz wartości, które ten rozwój ma realizować – w tym przede wszystkim upowszechnianie idei uczenia się przez całe życie jako integralnej części polityki społecznej oraz wsparcie reintegracji zawodowej.

Pan Łukasz Ofiara otworzył dyskusję. Jako pierwszy głos w dyskusji zabrał **Pan Jakub Mincewicz** odnośnie zapisu: rozwoju duchowego, osobistego i społecznego uczestników oraz rozwoju kompetencji interpersonalnych i komunikacyjnych. Zdaniem **Pana Jakuba** ten zapis powinien zostać w takiej postaci jak jest obecnie. Program powinien wskazywać jakie istnieją główne zadania i czego oczekuje się od Uniwersytetów Ludowych. **Pan Jakub** w dalszej części swojej wypowiedzi zaproponował aby przy Narodowym Instytucie Wolności pozostały zadania związane z promowaniem aktywności społecznej i obywatelskiej oraz wspieranie edukacji. Jednocześnie pojawił się postulat, by utrzymać dotychczasowe działania związane ze standaryzacją.

Pani Adela Gąsiorowska odniosła się do wypowiedzi **Pana Jakuba**. Zaproponowała, aby kwestie standaryzacji zostały przeniesione do celów głównych Programu.

Pan Łukasz Ofiara omówił cele szczegółowe str. 37-39 Programu a następnie otworzył dyskusję. Jako pierwsza głos zabrała **Pani Edyta Salnikow** odniosła się do zapisu na str. 44 Programu: „Adresatami zasadniczymi będą głównie dorośli mieszkańcy terenów wiejskich i innych terenów o utrudnionym dostępie do oferty kulturalno-edukacyjnej Programu odnośnie” ten zapis zdaniem **Pani Edyty** powinien zostać poszerzony o zapis dotyczący mieszkańców dużych miast.

Do tej wypowiedzi odniósł się **Pan Michał Braun** nie zgadzając się z opinią **Pani Edyty**. **Pan Michał** powiedział, że ten zapis Programu nie jest problemem. Miasta dysponują szeroką gamą możliwości, a dopuszczanie do Programu dużych, silnych organizacji miejskich stanowi zagrożenie dla

idei całego ruchu. W NIW jest nowy Program Moc Małych Społeczności, który jest dedykowany mniejszym miejscowościom, dlatego duże miasta powinny zostać wyłączone z RPWRUL. **Pani Edyta Salnikow** zwróciła uwagę, że ludzie z miast chcą przyjeżdżać na wieś, aby korzystać z lokalnych zasobów i oferty edukacyjnej. Zmienia się struktura społeczna, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w projektowanych działaniach. Adresatami działań nie muszą być wyłącznie osoby z obszarów wiejskich, mogą to być również mieszkańcy większych miejscowości.

Pan Jakub Mincewicz włączył się do dyskusji. Zgodził się z wypowiedzią **Pana Michała Brauna**, że obecny zapis nie stanowi problemu – osoby z miast mogą być uczestnikami Programów. Adresaci określani w Programie są trafnie wskazani, jednak warto rozważyć poszerzenie zapisu o mieszkańców miast. **Pan Jakub** dodał, że zmienia się duch Uniwersytetów Ludowych ich ideą było wyrównywanie szans, a dziś równie ważne staje się zapewnienie jakości życia i świadomego, mądrego wyboru uczestników oraz oferty.

Pani Adela Gąsiorowska zaproponowała przeformułowanie zapisu na: „Adresatami zasadniczymi będą głównie dorośli mieszkańcy terenów wiejskich i innych terenów o utrudnionym dostępie do oferty kulturalno-edukacyjnej i dodanie zapisu: **Działania mogą dotyczyć również innych grup, m. in. osób dorosłych zainteresowanych kursem w konkretnej placówce.** Będzie to wypełnienie postulatów – bez mocnego profilowania na osoby dorosłe bezrobotne, ale z możliwością udziału osób również z miast, które nie są w tej sytuacji głównym odbiorcą. **Pani Adela** powiedziała, że jest to rzecz dodatkowa dla grupy docelowej. **Pani Adela** zauważyła, że należy jeszcze wykreślić w zapisie Programu: „Oferta programowa realizowana specyficznie przez Uniwersytety Ludowe jest skierowana ~~do dwóch szerokich grup~~ uczestników. **Pani Edyta Salnikow** zagroziła się z propozycją zapisu **Pani Adeli Gosiąrowskiej**.

Przed przystąpieniem do omówienia Priorytetów Programu, **Pan Łukasz Ofiara** podkreślił potrzebę zachowania zgodności z określonymi kryteriami Programu **oraz Pan Jakub Mincewicz** wyraził poparcie dla wprowadzenia elementów standaryzacji.

Pan Łukasz Ofiara dokładnie omówił wszystkie zapisy z tabeli z konsultacji związane priorytetami Programu następnie otworzył dyskusję. Jako pierwsza głos zabrała **Pani Edyta Salnikow** proponując modyfikację zapisu dotyczącego ścieżki pierwszej „wsparcie i wzmocnienie uniwersytetów posiadających bazę internatową oraz prowadzących długoterminowe kursy”. **Pani Edyta** zaproponowała żeby ten zapis nie wykluczał Uniwersytetów Ludowych bez internatu. **Pani Edyta** zgodziła się z zapisem „bazę internatową”. Pozwoli to wówczas uwzględnić interesy obu tych grup. Natomiast odnośnie

ścieżki drugiej dla uniwersytetów bez bazy noclegowej – prowadzących długoterminowe (co najmniej 5-miesięczne kursy) w formie niestacjonarnej. **Pani Edyta** poprosiła o doprecyzowanie dla UL bez bazy noclegowej prowadzących długoterminowe kursy np. w formie zjazdowej. Taka propozycja zapisu zdaniem **Pani Edyty** nie wykluczy żadnego Uniwersytetu Ludowego. Mogą być UL prowadzące kursy zjazdowe, które nie będą pasowały ani do ścieżki 1 ani do ścieżki 2. Odnośnie Priorytetu 2,3 oraz usunięcie Priorytetu 4 **Pani Edyta** zgodziła się z propozycjami zapisu. **Pan Jakub Mincewicz** zgodził się na zapisy w Priorytecie 1 oraz wyraził poparcie na usunięcie Priorytetu 4. Odnośnie Priorytetu 2, zdaniem **Pana Jakuba**, NIW powinien zadbać o kontynuację działań w ramach istniejących Uniwersytetów Ludowych, które już otrzymały dofinansowanie, aby mogły być utrzymane. Patron (współorganizator) powinien mieć doświadczenie. W Priorytet 3 zdaniem **Pana Jakuba** powinna być albo sieć albo współpraca pomiędzy Uniwersytetami Ludowymi. Można rozważyć albo jedno, albo drugie, jednak priorytet powinien być dedykowany sieciom. Zdaniem **Pana Jakuba** proponowane zmiany są bardzo trafne i wartościowe.

Pan Michał Braun włączył się do dyskusji. Poruszył kwestię Uniwersytetów Ludowych działających w formule z internatem. Zadał pytanie, jak wybrać do wsparcia te podmioty, które nie posiadają własnej siedziby na przykład organizacje wynajmujące sale i prowadzące tam zajęcia. Mimo braku zaplecza infrastrukturalnego, organizacje te inwestują w rozwój NGO i realizują ważne zadania edukacyjne. Warto zastanowić się, w jaki sposób i z jakiego powodu wspierać takie podmioty, skoro nie dysponują stałą bazą lokalową. **Pan Michał** podkreślił, że wsparcie powinno być ukierunkowane na budowanie niezależności i rozwoju organizacji pozarządowych od środków publicznych. Uniwersytety Ludowe nie będą zawsze finansowane. Celem powinno być uniezależnienie tych ośrodków od finansowania publicznego.

Pan Jakub Mincewicz zgodził się z wypowiedzią **Pana Michała Brauna** zwracając uwagę na istotną kwestię trwałości rezultatów. Podkreślił, że należy dokładnie przeanalizować działania beneficjentów jakie działania prowadzą, jak funkcjonują jako Uniwersytety Ludowe i jak działają w sieciach współpracy. **Pan Jakub** zasugerował aby przyrzeć się temu uważnie w kontekście efektywności wsparcia. Zasugerował również rozważenie wprowadzenia procesu selekcji np. poprzez obowiązkową rejestrację jako Uniwersytet Ludowy. Do tej wypowiedzi odniósł się **Pan Michał Braun** zaproponował dwa konkretne rozwiązania, które byłby zaporą dla organizacji. Pierwsze wprowadzenie wysokiego wkładu własnego jako mechanizmu weryfikacji zaangażowania podmiotów. Drugie rozważyć wprowadzenie modelu grantowego na dwa lata (wzorem programów takich jak FIO oraz WOW), skierowanego do organizacji, których działalność w przeważającym stopniu koncentruje się na edukacji i aktywności w obszarze Uniwersytetów Ludowych. **Pan Jakub Mincewicz** zgodził się z wypowiedzią

Pana Michała aby wprowadzenie trwałość rezultatów i próg selekcji. **Pan Michał Braun** zaproponował aby zapisać podmioty, których przeważająca aktywność

Do dyskusji włączyła się **Pani Edyta Salnikow** zaznaczając, że środki infrastrukturalne powinny być przeznaczone tylko dla Uniwersytetów Ludowych posiadających własną siedzibę i pracownię. Budowa Uniwersytetu Ludowego zaczyna się od dywersyfikacji źródeł, zapis związany z niezależnieniem i samodzielnością zdaniem **Pani Edyty** jest kluczowy dlatego, że w przyszłości te Uniwersytety Ludowe były samodzielne. **Pani Edyta** poparła wkłady własne z zaznaczeniem żeby nie były one zaporowe.

Po zakończeniu dyskusji **Pan Łukasz Ofiara** zaproponował uwzględnienie zapisu podkreślającego konieczność niezależnienia i usamodzielnienia Uniwersytetów Ludowych. Wszystkie zgłoszone podczas dyskusji propozycje mogą zostać uwzględnione na etapie opracowywania Regulaminu. **Pan Łukasz** odniósł się również do kwestii standaryzacji, wskazując, że planowane są rozwiązania umożliwiające wsparcie słabszych Uniwersytetów Ludowych. Ponadto, w odpowiedzi na wypowiedź **Pana Jakuba** dotyczącą sieciowania w ramach Priorytetu 3, **Pan Łukasz** zaznaczył, że chodzi nie tylko o tworzenie sieci, ale również o wspieranie określonych idei. Przykładem mogą być dwa współpracujące Uniwersytety Ludowe, które chcą zachować niezależność i nie zamierzają wchodzić w struktury sieciowe. Narracja Priorytetu 3 kładzie nacisk na współpracę na rzecz edukacji, a nie na samo sieciowanie, które należy traktować raczej jako narzędzie niż cel sam w sobie.

Pani Adela Gąsiorowska poparła pomysł uregulowania ww. postulatów w Regulaminie. **Pan Jakub Mincewicz** przypomniał aby koniecznie zapisać kwestię dotyczącą trwałości rezultatów. **Pan Łukasz** zwrócił uwagę na konieczność weryfikacji trwałości rezultatów projektów, również pod kątem prawnym. Zasugerował wprowadzenie mechanizmów, które pozwolą wykluczyć nieuczciwe organizacje. Podkreślił jednak, że wymogi powinny być realne do udźwignięcia przez organizacje.

Pan Łukasz Ofiara zamknął tą część dyskusji, następnie omówił kolejny punkt z tabeli konsultacyjnej – sieciowanie jako kryterium. **Pani Edyta Salnikow** powiedziała, że obecny kształt zapisów dotyczących sieciowania jest odpowiedni i nie wymaga zmian.

W kolejnej części posiedzenia **Pan Łukasz Ofiara** szeroko omówił prognozowaną alokację środków oraz wskaźniki efektywności zapisane w Programie.

Pan Jakub Mincewicz odniósł się do zapisów Priorytetu 2, podnosząc kwestię nowo powstających Uniwersytetów Ludowych działających pod patronatem innych podmiotów. Zwrócił uwagę na potrzebę

doprecyzowania, czy organizacje ubiegające się o dofinansowanie rzeczywiście będą pełnić funkcję Uniwersytetu Ludowego, a nie jedynie wykorzystywać tę formułę w celu uzyskania wsparcia finansowego.

Pani Edyta Salnikow odniosła się do Obszarów edukacyjnych (str. 44 Programu). „Obszary edukacji, na rzecz których będą tworzone programy edukacyjne, obejmuje trzy sfery”. **Pani Edyta** zaproponowała dodanie czwartej strefy – odpowiadanie na wyzwania współczesności tj. zmiany klimatyczne, kryzys uchodźczy czy rosnąca liczba przypadków zaburzeń psychicznych. **Pan Piotr Mierecki** poparł potrzebę wprowadzenia tej zmiany.

Pan Łukasz Ofiara po omówieniu wszystkich punktów z tabeli konsultacyjnej powiedział, że posiedzenie ma wymiar opiniujący.

Komitet pod przewodnictwem **p. Magdaleny Zaraś** przyjął poprawki do Programu w sposób jednogłosny.

Pani Dyrektor Magdaleny Zaraś na koniec posiedzenia podziękowała wszystkim uczestnikom spotkania oraz podkreśliła wysoki poziom merytoryczny dyskusji. **Pani Dyrektor** zaznaczyła, że uczestnicy spotkania wykazali się ekspercką wiedzą, a przedstawione uwagi są wartościowe i przemyślane. **Pani Dyrektor** zgodziła się z propozycją **Pana Łukasza** aby przygotować uchwałę w sprawie zaopiniowania projektu Programu konkursu Rządowego Programu Wspierania Rozwoju Uniwersytetów Ludowych - edycja 2025. Do uchwały będą załącznik – tabela z rekomendacjami – uwzględniająca poprawki z KSM. Wobec braku zgłoszeń uwag oraz sprzeciwu uchwała została przyjęta przez członków KSM.

Pan Łukasz Ofiara na prośbę **Pani Dyrektor Magdaleny Zaraś** przedstawił harmonogram prac:

1. zmiany programowe zostaną opracowane i preredagowane we współpracy z Dyrekcją NIW–CRSO;
2. Program zostanie następnie skierowany pod obrady Rady Ministrów w celu przyjęcia uchwały zmieniającej jego treść;
3. równolegle, zakładając przyjęcie Programu, prowadzone będą prace nad Regulaminem, uwzględniające zmiany przyjęte na posiedzeniu KSM w dniu 13.06.2025 r. oraz uwagi zgłoszone w ramach konsultacji społecznych;
4. po zatwierdzeniu Programu planowane jest kolejne posiedzenie Komitetu Sterująco-Monitorującego oraz konsultacje społeczne regulaminu na podstawie przyjętego programu.

Pan Piotr Mierecki zwrócił uwagę na konieczność zachowania odpowiedniej procedury – po przygotowaniu projektu zmian w Programie następnie zostanie to skierowane na Radę Ministrów – uchwała Rady Ministrów. Pytanie – czy kierować te zmiany w uchwale programowej do konsultacji społecznych? Jeśli tak to należy się liczyć z tym, że już na etapie konsultacji społecznych mogą zaistnieć różne elementy, które będą miały wpływ na prace nad Regulaminem oraz nad harmonogramem prac KSM.

Pani Adela Gąsiorowska powiedziała, że konsultacje społeczne są przewidziane dlatego NIW-CRSO nie przewiduje pre – konsultacji już obecnych założeń. Zmiany programowe będą konsultowane przez KSM przy zmianie Programu.

Pan Łukasz Ofiara zamknął posiedzenie komisji dziękując wszystkim uczestnikom za udział w spotkaniu oraz oddane głosy w dyskusji.

